

MOŽNOSTI DĚLOSTŘELECTVA PŘI PROVÁDĚNÍ PROTIAATOMOVÉHO MANÉVRU VOJSK V SOUDOBĚ OBRANĚ

Major Hynek Ondrášek a kapitán Jaromír Lank

Úvodem nutno jen podtrhnout, že manévr dělostřelectvem v obraně byl prováděn již dříve jako jeden ze způsobů, jak uchránit dělostřelecké jednotky před úderem nepřátelského letectva nebo dělostřelectva. Nyní, kdy reálně vzrostla nutnost obrany proti zbraním hromadného ničení, zejména proti atomovým výbušným zbraním, dostává dříve prováděný manévr dělostřelectvem odlišný ráz a specifičnost.

Manévr dělostřelectvem lze v podstatě provádět dvěma způsoby, a to manévr palbou nebo manévr pohybem. První způsob by nezabezpečil požadovaný smysl tzv. protiatomového manévru, a to vyvedení dělostřelectva z pravděpodobných prostorů úderů zbraní hromadného ničení, a proto se budeme ve svém článku zabývat hlavně manévrem dělostřelectva pohybem, jeho souvislostí s vševojskovým, a tím vzniklými zvláštnostmi a odlišnostmi od dříve prováděného manévru.

Význam takového manévru dělostřelectvem je podtržen tím, že bude prováděn vždy tehdy, bude-li učiněn závěr, že nepřítel získal dostatek zpráv a přehled o umístění bojové sestavy dělostřelectva, nebo již za předpokladu, který si sami stanovíme, že se vždy po určité době nepodaří před nepřítelem plně utajit rozmístění dělostřelectva, takže má nepřítel možnost hodnotně plánovat a připravit atomové úderů nejen na vševojskovou sestavu, ale i na bojovou sestavu dělostřelectva. Jinou vážnou příčinou k provedení manévru dělostřelectvem může být zjištění, že nepřítel připravuje útočnou operaci na určitém směru. V tom případě je nutno, aby i dělostřelectvo na tomto směru v souladu s protiatomovým manévrem vševojskových jednotek změnilo svá palebná postavení tak, aby bylo vyvedeno zpod úderů zbraní hromadného ničení, které lze na tomto směru nejpravděpodobněji očekávat.

Vzhledem k uvedeným faktům, nepodceňujeme-li skutečné možnosti průzkumné činnosti nepřitele, docházíme k závěru, že neprovedeme-li protiatomový manévr i dělostřelectvem, musíme počítat s jeho napadením atomovými úderem při nepřátelské atomové přípravě, a to s takovou přesností, že by i při zachování všech opatření protiatomové ochrany byly způsobeny citelné ztráty v dělostřelectvu. Proto je nutno takový manévr plánovat a provádět, a tak se snažit o co největší zmenšení ztrát v dělostřelectvu.

Manévr dělostřelectvem tedy závisí na mnoha faktorech, z nichž nej důležitější jsou:

- celkový zámysl vedení obranného boje;
- plánování a provádění manévru vševojskovými svazky (útvary);
- možnosti vedení palby před přední okraj;
- terénní možnosti a kapacita palebných postavení v daném prostoru, v kterém má být protiatomový manévr proveden;
- předpokládané možnosti nepřitele při provádění atomových úderů;
- možnosti ženižního vybudování palebných postavení, a to jak hlavních, tak i těch, do nichž má být protiatomový manévr prováděn.

To jsou v podstatě nejdůležitější prvky.

Dále rozeberme vliv jednotlivých těchto prvků na provádění manévru dělostřelectvem podrobněji. Soustředíme svou pozornost na boj obranný, neboť tu je důležitost manévru největší.

Je nutno vidět, že bojová sestava vojsk, v níž budou vojska odrážet první útok vojsk nepřítele, bude jistě volena tak, aby zahrnula veškeré výhody, kterých může využít obránce.

Z toho vyplývá jeden závažný základní požadavek: Provádět manévry dělostřelectvem tak, aby, ať již bude prováděn jakkoli, byl zakončen vždy do těch palebných postavení, z kterých bude dělostřelectvo zabezpečovat boj jednotek odrážejících první útok nepřátelských sil. To znamená, že bude zásadou končit poslední fázi manévru dělostřelectvem do hlavních palebných postavení dělostřelectva. Týká se to hlavně případu, kdy budeme moci vyhodnotit jak dobu, tak i směr hlavního úderu nepřítele.

Je pochopitelné a naprosto nutné, aby celý manévr dělostřelectvem byl prováděn v plném souladu s plánovaným a prováděným manévrem vševojskových jednotek. To ovšem nevylučuje, aby byl prováděn i manévr v rámci dělostřelectva (v rámci oddílů, skupin i několika skupin), který však nesmí ovlivnit v záporném smyslu protiatomový manévr vševojskových jednotek.

Hlavním úkolem dělostřelectva je vždy vést palbu k podpoře bránících se vojsk. Proto při provádění manévru dělostřelectvem bude a musí být zásadou, že nová palebná postavení musí být volena tak, aby i v nových palebných postaveních bylo možné podporovat bráněná vojska.

Jeden z důležitých prvků pro plánování protiatomového manévru dělostřelectvem je terén, který bude mít podstatný vliv na počet možných palebných postavení. I když nutno předpokládat, že v obraně bude dostatek palebných postavení, přece jen je třeba k tomuto prvku přihlídnout.

Při plánování manévru dělostřelectvem musíme přihlížet i k situaci nepřítele. Především jsou to znalosti jeho techniky, jeho prostředků pro dopravu zbraní hromadného ničení na cíl, dále znalost taktického použití jeho zbraní hromadného ničení na bojišti při různých druzích boje, použití určitých druhů atomových prostředků na ten nebo onen cíl a jiné údaje, které nám umožní jej „přelstít“, vyvést vojska zpod úderu, tak aby byl proveden do „prázdna“, aby „oral pustinu“, jak říkají.

Můžeme říci, že i ženíjní zabezpečení bojové sestavy dělostřelectva bude mít vliv na provádění manévru dělostřelectvem, a to v tom smyslu, že procento vybudování jak hlavních, tak záložních palebných postavení podstatně ovlivní minimální vzdálenosti, na které musíme manévr provádět.

Z toho, co bylo uvedeno, je možno ukázat na formy manévru dělostřelectva.

V podstatě možno rozlišit dva způsoby, jak provádět tento manévr.

První způsob záleží v periodickém měnění palebných postavení, při čemž je třeba vždy dodržovat zásadu, aby hlavní palebná postavení byla zaujata k době předpokládaného útoku nepřítele.

Jde tedy o případ, kdy známe několik dní předem pravděpodobnou dobu a místo provedení útoku nepřítele. Periodickým měněním je v tomto případě myšlena změna palebných postavení, prováděná každou noc nebo v jiný termín určený plánem do jiných záložních postavení.

Je samczřejmé, že dovíme-li se tuto skutečnost několik hodin před provedením nepřátelské přípravy, bude mít manévr dělostřelectva charakter jednorázové změny palebných postavení, při čemž ovšem nutno vzít v úvahu provedení protipřípravy.

To znamená, že dělostřelectvo střilející protipřípravu provede tuto změnu do hlavních palebných postavení až po provedení protipřípravy ze záložního postavení podle výsledků protipřípravy. Bude-li nepřítel zdržen protipřípravou tak, že získáme čas k přesunu do hlavních palebných postavení, je možno tento manévr uskutečnit. V opačném případě plní toto dělostřelectvo další úkoly ze záložních postavení.

Druhý způsob se provádí rovněž jednorázovým nebo periodickým měněním. Jde však o měnění vyčkávacích prostorů dělostřelectva. Tu je třeba se zastavit u otázky, které dělostřelectvo tento manévr může provádět. Především je to reaktivní dělostřelectvo, které zaujímá hlavní palebná postavení teprve až před samým vedením palby. Dále je to dělostřelectvo, které nemá za úkol vést palbu před přední okraj nepřítele při začátku jeho útoku. Mohou to být dělostřelecké oddíly členěné do dělostřeleckých skupin pluků druhého sledu nebo oddíly v dělostřeleckých skupinách, jsou-li vytvořeny divisi druhého sledu. V každém případě nesmí být poslední vyčkávací prostor příliš vzdálen od hlavního palebného postavení, které má být v čas potřeby zaujato.

Zastavíme se ještě u další otázky, kde zvolit hlavní palebná postavení v bojové sestavě vojsk. Tato otázka sice není úplně nová, ale velmi často je opomíjena. Je nasnadě, že se každý velitel snaží co nejpřesněji vyhodnotit směr hlavního úderu nepřítele a tím zároveň stanovit, kde nutno položit hlavní úsilí vojsk.

Setkáváme se velmi často s názory, že právě na směr pravděpodobného hlavního úderu nepřítele je nutno soustředit a rozmístit větší část dělostřelectva. Tato celkem správná zásada je však častokrát nesprávně vykládána, a to tak, že právě v tomto prostoru hlavního úderu nepřítele nutno rozmístit větší část palebných postavení dělostřelectva. Domníváme se, že tyto názory nejsou zcela správné.

Otázku nutno chápat tak, že do tohoto prostoru nutno soustředit větší část dělostřelectva palebně, přitom se však snažit v co největší míře rozptýlit rozmístění dělostřelectva do šířky i do hloubky. Je pravda, že se nevyhneme rozmístění některého dělostřelectva přímo na směr hlavního úderu nepřítele. Bude to především dělostřelectvo umístěné v protitankových rájonech nebo i dělostřelectvo pro nepřímou střelbu, které má předem určeno, že po splnění úkolu pro nepřímou střelbu převezme boj s tanky. Avšak je nutno se snažit ostatní dělostřelectvo, co možná v závislosti na dostřelu, rozmísťovat mimo prostor hlavního úderu nepřítele. To vše podstatně ovlivní manévr dělostřelectva.

Naskýtá se otázka nejmenší vzdálenosti nebo skoku při provádění manévru dělostřelectva. Možno předpokládat, že nepřítel použije na sestavu dělostřelectva pravděpodobně atomových úderů s tritolovým ekvivalentem 2 KT při umlčování nebo ničení jednotlivých oddílů, nebo 10 KT (po případě i 20 KT) při zhuštění sestavě dělostřelectva. Za předpokladu, že naše jednotky ženijně vybudují svou bojovou sestavu kolem 50 %, je nutno, aby protiatomový manévr k uchránění živé síly a bojové techniky byl pro-

veden na vzdálenosti minimálně 900 m (2 KT), v druhém případě (10 až 20 KT) 1350 až 2200 m. Důležitost otázky manévru do ženijně připravených postavení vysvítá z toho, že bude-li palebné postavení vybudováno na 100 %, budou mít vzdálenosti hodnoty 600, 1000 a 1500 m. Chceme jen ukázat, že velikost nejmenší vzdálenosti nutno určovat s přihlédnutím k tornu, jak je ženijně vybudována bojová sestava dělostřelectva. Bude-li vybudována i se záložními palebnými postaveními na 50 až 70 %, bude tato vzdálenost 1500 až 2000 m. Tato teoretická úvaha ovšem dovoluje uvedené vzdálenosti zvětšovat, neboť to bude vždy účelné.

Mluvíme-li o manévru u dělostřelectva, naskytá se ještě velmi mnoho otázek s tím souvisejících. Předně, má-li mít tento manévr význam, je třeba jej provádět aspoň oddílem. To znamená, že manévr provede celý oddíl najednou, spolu s VS. Týlové jednotky provádějí manévr samostatně, a nepůjde-li o větší vzdálenosti, i vcelku nezávisle na přesunu palebných jednotek. Pozorovatelný manévr v tomto smyslu provádět nebudou, protože jejich manévr je podřízen nutnosti pozorovat cíl, na který je vedena palba. Je samozřejmé, že se změny pozorovatelů (záložní, předsunuté apod.) budou provádět jako dosud, je však problematické spojovat tuto změnu s protiatomovým manévrem.

Při manévru je nutno, aby přesunující se jednotky dělostřelectva byly i po přesunu dostatečně zabezpečeny střelivem. Domníváme se, že by nejvýhodnější řešení této otázky bylo zabezpečit hlavní palebná postavení střelivem potřebným k splnění hlavních úkolů prvního dne (asi 0,8 až 1 palebný průměr) a ostatní střelivo (zvětšenou pohyblivou zásobu) vozit při přesunech do nových palebných postavení. Tím by bylo umožněno, že i v tom případě, kdy oddíl nebude moci z jakýchkoli příčin zaujmout hlavní palebné postavení, bude s to splnit úkoly, neboť bude zabezpečen střelivem nejméně na půl dne boje. Do té doby musí být ovšem doplněn letučkami střelivem do konce dne.

Měnění palebných postavení přináší s sebou další úkoly týkající se střelecko-technické otázky. Je povinností všech dělostřeleckých velitelů zabezpečit záložní palebná postavení tak, aby umožňovala jednotkám plnit všechny úkoly.

Manévr dělostřelectvem musí být plánovitý a cílevědomý. Musí být vždy v souladu s protiatomovým manévrem vševojskových jednotek. Proto je nutno, aby byl organisován velitelem dělostřelectva svazků podle pokynů velitele dělostřelectva armády a v plné součinnosti s vševojskovým štábem. V žádném případě nelze dopustit, aby se současně přemísťovalo více než $\frac{1}{3}$ dělostřelectva určeného k palbám před přední okraj.

Na štábu dělostřelectva divise bude výhodné zpracovat plán manévru dělostřelectva divise nebo grafikon jako pracovní dokument pro organizaci a řízení manévru dělostřelectva.

Závěrem možno říci, že takovýto manévr dělostřelectvem nelze pokládat za něco nového, co by bylo nutno u dělostřelectva teprve cvičit anebo zavádět. Je to jen manévr dělostřelectvem, prováděný do větší šířky a hloubky, více svázaný s manévrem vševojskových jednotek, lépe organisovaný a důsledněji prováděný s cílem nedovolit nepříteli výhodně použít atomových prostředků k umlčování nebo ničení naší hlavní palebné síly — dělostřelectva, nýbrž naopak vyhnout se jeho úderu, uchránit svou palebnou sílu a tou pak provést naň překvapující a mohutný úder.